

Par pirmsskolas izglītības iestāžu
pieejamības nodrošināšanu

Valdības rīcības plāna „Deklarācijas par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību” 1.2.uzdevuma „Nodrošināsim pilnībā publiski finansētu pirmsskolas izglītību un aprūpi no pusotra gada vecuma saskaņā ar principu "nauda seko bērnam līdz pirmsskolas izglītības iestādei" izpildei Izglītības un zinātnes ministrija plāno **nodrošināt visu pirmsskolas izglītībā strādājošo pedagogu darba samaksu no valsts budžeta** (plānotais termiņš - 2013.gada 1.septembris).

Katras pašvaldības pienākums nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē ir noteikts Izglītības likuma 17.panta pirmajā daļā.

Vispārējās izglītības likuma 21.pants nosaka, ka Vietējās pašvaldības savā administratīvajā teritorijā nodrošina vienlīdzīgu pieeju pirmsskolas izglītības iestādēm bērniem no pusotra gada vecuma.

Likuma „Par valsts budžetu 2010.gadam” 16.pielikumā „Mērķdotācijas pašvaldībām – pašvaldību izglītības iestādēs piecgadīgo un sešgadīgo bērnu apmācībā nodarbināto pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām” noteiktais finansējums 2010.gadā bija 12,3 miljoni Ls. Izglītības iestādēs 2010./2011.m.g. sākumā bija 38 713 pirmsskolas vecuma bērnu no piecu gadu vecuma, tātad finansējums pedagogu darba samaksai ir aptuveni 318 Ls uz vienu bērnu gadā.

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem par iedzīvotāju skaitu 2010.gada sākumā Latvijā ir 121 000 bērnu no pusotra gada līdz 6 gadu vecumam, kuriem būtu nodrošināma vienlīdzīga pirmsskolas izglītības iestāžu pieejamība. Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas statistikas datiem, 2010./2011.m.g. sākumā pirmsskolas izglītības iestādēs kopā tika reģistrēti 88 000 bērnu. Pēc izglītības iestāžu sniegtajiem datiem rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi 2010./2011.m.g. sākumā gaidīja 34,7 tūkstoši bērnu.

Atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumiem Nr.1616 „Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm bērnu no piecu gadu vecuma izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai un pašvaldību vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai” aprēķina normēto bērnu skaitu, pirmsskolas grupās bērnu skaitam piemērojot koeficientu 0,75. Normētā bērnu skaita attiecība pret vienu pedagoga mēneša darba algas likmi novados ir 8 : 1, republikas pilsētās – 10,2 : 1. Aprēķinot pēc šāda principa valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm 121 000 bērnu no pusotra gadu līdz sešu gadu vecumam izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai, nepieciešamais finansējums būtu 38 miljoni Ls. Tajā skaitā **papildus nepieciešamais finansējums** ir aptuveni **26 miljoni Ls**.

Pašvaldības no sava budžeta pēc izglītības iestāžu sniegtajām atskaitēm 2009.gadā pirmsskolas izglītības iestādēm piešķirušas 86,6 miljonus Ls.

Lai nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas bērniem no pusotra gada vecuma apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, nepieciešams veikt izmaiņas normatīvajos aktos.

Izglītības likuma 17.panta pirmajā daļā ir noteikts katras pašvaldības pienākums nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē. Minētā likuma 57.panta 1.punkts, savukārt, nosaka vecāku tiesības izvēlēties izglītības iestādi, kurā bērns iegūst izglītību. Izglītības likuma 17.panta trešās daļas 5.punkts nosaka, ka republikas pilsētas pašvaldība un novada pašvaldība uz savstarpēju līgumu pamata var piedalīties privāto izglītības iestāžu finansēšanā. Izglītības likuma 59.panta otrā daļa nosaka, ka pašvaldības var piedalīties privāto izglītības iestāžu pedagogu darba samaksas finansēšanā. Taču neviena norma nenosaka pašvaldības obligātu pienākumu piedalīties pirmsskolas izglītības programmas īstenošanas izmaksu segšanā privātajā izglītības iestādē, ja pašvaldība nespēj nodrošināt bērnus no pusotra gada vecuma ar vietām pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs. Ievērojot minēto, kā arī Saeimas izglītības, kultūras un zinātnes komisijas 2011.gada 21.septembra vēstulē Nr.9/5-2-n/61-20n ministrijai pausto viedokli, ka „pašvaldības finansējums būtu sadalāms vienlīdzīgi visiem bērniem, neatkarīgi no tā, kādu pirmsskolas izglītības iestādi tie apmeklē”, būtu nepieciešams papildināt Izglītības likuma 17.pantu ar 2.¹daļu šādā redakcijā:

„(2¹) Lai nodrošinātu vienlīdzīgu pieeju pirmsskolas izglītības iestādēm bērniem no pusotra gada vecuma, pašvaldībai, ja tā nespēj nodrošināt bērnus no pusotra gada vecuma ar vietām pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs, ir pienākums segt pirmsskolas izglītības programmas izmaksas valsts un privātajā izglītības iestādē tādā pat apmērā, kādā tās sedz pašvaldības izglītības iestādē.”

Vēršam Jūsu uzmanību, ka nav zināms, vai tiks nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas bērniem apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādes, ja privātā izglītības iestāde papildus pašvaldības piešķirtajam finansējumam nesamazinās vai palielinās maksu par pirmsskolas izglītības ieguvu.

Vienlaikus informējam, ka Latvijas Pašvaldību savienība un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir norādījusi, ka visu pedagogu, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas darba samaksa **būtu jānodrošina no valsts budžeta līdzekļiem un valsts budžeta mērķdotācijām**, jo, saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 21.panta grozījumiem par vienlīdzīgu iespēju visiem bērniem no pusotra gada vecuma apmeklēt pirmsskolas izglītības iestādi, tiek radīti jauni nosacījumi, kas izjauc budžeta līdzsvaru starp valsti un pašvaldībām, palielinot pašvaldību izdevumus. Pašvaldībām bērniem, kuri pieteikti rindā uz pirmsskolas izglītības iestādi no pusotra gada vecuma, ir jānodrošina:

- 1) pedagogu darba algas;
- 2) pārējā (saimnieciskā, tehniskā un medicīniskā) personāla darba algas;
- 3) iestādes ēkas un teritorijas amortizācijas izdevumi;
- 4) iestādes ēkas un teritorijas uzturēšanas izdevumi;
- 5) izdevumi pirmsskolas izglītības iestāžu paplašināšanai, esošo izglītības iestāžu telpu piemērošanai, kā arī citiem pasākumiem vietu skaita palielināšanai pirmsskolas izglītības iestādēs.

Starpību, kas nav ierēķināta, nosakot finanšu nepieciešamību pašvaldībām, var segt divos veidos: palielinot atskaitījuma likmi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa pašvaldību budžetos vai piešķirot mērķdotāciju no valsts budžeta.

Papildu minētajam, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi pirmsskolas izglītībai izglītības iestādēs visiem bērniem no pusotra gada vecuma, Izglītības likuma 59.panta otrajā daļā un 60.panta trešajā daļā vārdi „bērni no piecu gadu vecuma” (attiecīgajā locījumā) aizstājami ar vārdiem „bērni no pusotra gada vecuma” (attiecīgajā locījumā). Ievērojot minēto grozījumu, jāizslēdz 60.panta trešās daļas trešais teikums: „Pārējo pedagogu, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas pašvaldības izglītības iestādēs, darba samaksa, ja citos likumos nav noteikts citādi, tiek nodrošināta no pašvaldības budžeta”.

Attiecīgi Vispārējās izglītības likuma 4.panta 3.² punktā vārdi „bērnu no piecu gadu vecuma” jāaizstāj ar vārdiem „bērnu no pusotra gada vecuma”.

Atbilstoši šādam grozījumam Vispārējās izglītības likuma 4.panta 3.² punktā būtu jāizdara grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumos Nr.1616 „Kārtība, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pašvaldību un privātajām izglītības iestādēm bērnu no piecu gadu vecuma izglītošanā nodarbināto pirmsskolas izglītības pedagogu darba samaksai un pašvaldību vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai”, tādējādi nodrošinot principu „nauda seko bērnam” īstenošanu arī pirmsskolas izglītības pakāpē.

Vēlamies arī Jūs informēt, ka Valsts kancelejā izskatīšanai Ministru kabineta sēdē ir iesniegts likumprojekts „Grozījums Vispārējās izglītības likumā”, kas paredz precizēt deleģējumu Ministru kabinetam, nosakot kārtību, kādā valsts finansē pirmsskolas izglītības programmas bērniem no piecu gadu vecuma līdz pamatizglītības ieguves uzsākšanai, kuras īsteno privātās izglītības iestādes. Pamatojoties uz minēto grozījumu, Ministru kabineta 2010.gada 24.augusta noteikumi Nr.806 „Kārtība, kādā valsts finansē pamatizglītības un vidējās izglītības programmas, kuras īsteno privātās izglītības iestādes” (turpmāk - noteikumi Nr.806) būs jāizdod jaunā redakcijā. Atbilstoši iepriekš minētajam grozījumam Vispārējās izglītības likuma 4.panta 3.²punktā (attiecībā uz vārdu „bērnu no piecu gadu vecuma” aizstāšanu ar vārdiem „bērnu no pusotra gada vecuma”) būs jāizdara grozījumi arī noteikumos, kas aizstās noteikumus Nr.806, proti, vārdi „bērni no piecu gadu vecuma” (attiecīgajā locījumā) būs jāaizstāj ar vārdiem „bērni no pusotra gada vecuma” (attiecīgajā locījumā).

Jautrīte Glaudiņa

Izglītības un zinātnes ministrijas
Profesionālās izglītības un vispārējās izglītības departamenta
Vispārējās izglītības nodaļas
vecākā referente
67047956; jautrite.glaudina@izm.gov.lv